

Produkt Krajowy Brutto

Rachunki regionalne 2014 - 2016

Kraków 2019

Autorzy opracowania:

Karolina Fiut

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków
tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie powstało na podstawie publikacji pn. *Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w latach 2014-2016* opublikowanej przez Główny Urząd Statystyczny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

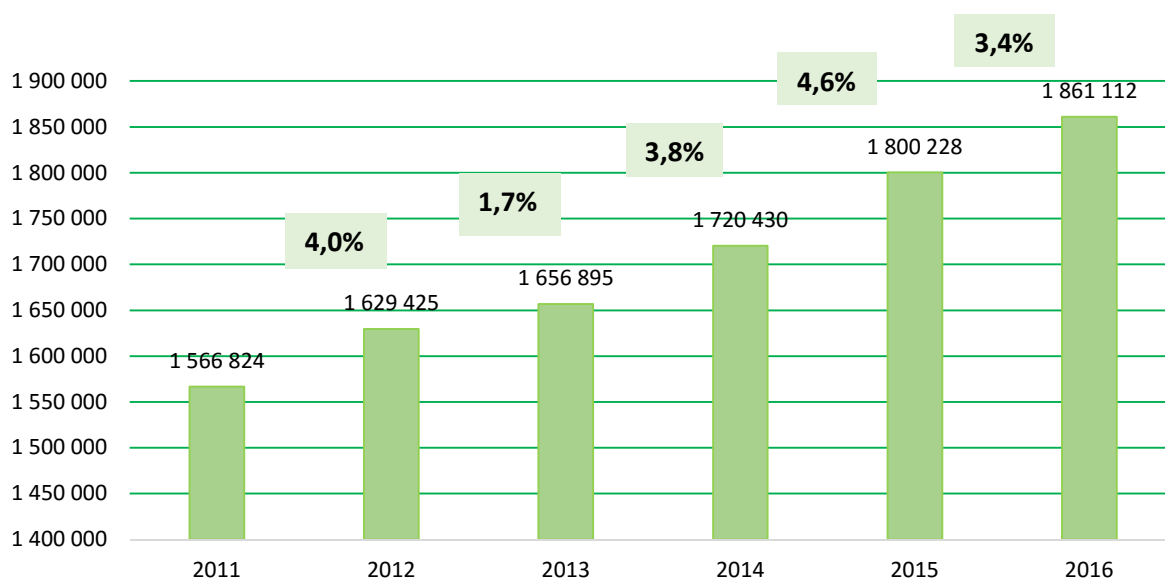
WSTĘP

Opracowanie powstało na podstawie publikacji Głównego Urzędu Statystycznego pn. *Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne w latach 2014-2016*. Raport zawiera najważniejsze informacje statystyczne dotyczące podstawowych kategorii makroekonomicznych, szacowanych w oparciu o metodologię rachunków regionalnych. Przygotowane zestawienia danych zostały wykonane zgodnie z zaleceniami *Europejskiego Systemu Rachunków (ESA 2010)* oraz zbilansowane z rocznymi rachunkami narodowymi (ostateczną wersją rocznego szacunku PKB). Opracowanie zawiera informację o takich wskaźnikach, jak: produkt krajowy brutto, wartość dodana brutto oraz dochody do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych w skali kraju (NUTS 1), regionów (NUTS 2) oraz podregionów (NUTS 3) za lata 2014-2016. Ponadto w publikacji zawarto dane zagregowane wg. najnowszego statystycznego podziału jednostek terytorialnych w Polsce (po tzw. rewizji NUTS 2016). Zaprezentowane dane dotyczą więc również nowych dwóch regionów, powstałych w wyniku podziału województwa mazowieckiego na: region mazowiecki regionalny oraz warszawski stołeczny.

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO W REGIONACH OGÓŁEM

W 2016 r. wartość wytworzonego produktu krajowego brutto w Polsce wyniosła 1 861 112 mln zł i w porównaniu do 2015 r. wzrosła o 3,4% (w cenach bieżących) oraz o 3,1% (w cenach stałych).

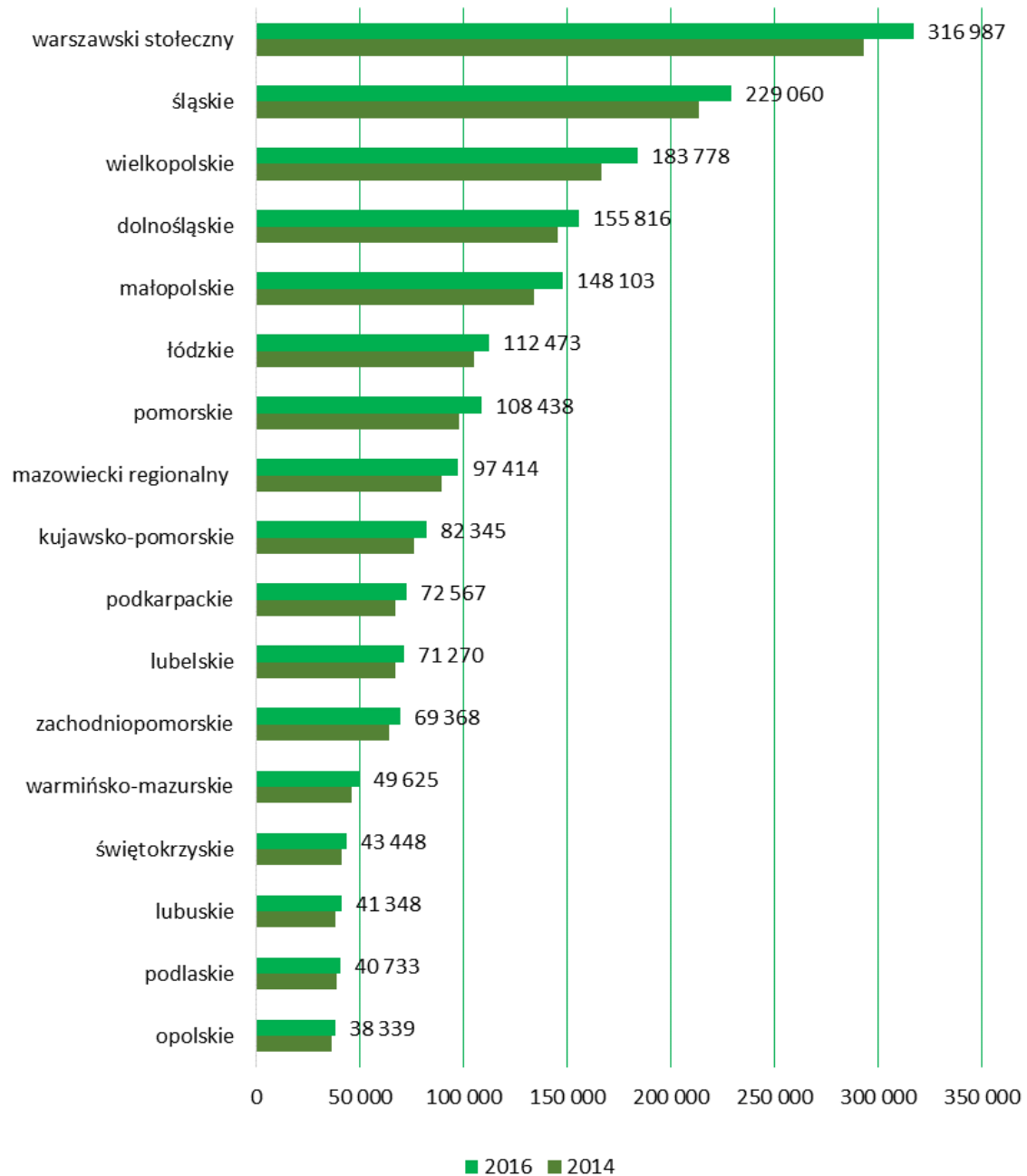
Wykres 1. Produkt krajowy brutto w Polsce (w cenach bieżących) oraz wzrost procentowy rok do roku w latach 2011-2016 (dane w mln zł i w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Małopolsce wartość PKB w 2016 r. wyniosła 148 103 mln zł i podobnie jak we wcześniejszych latach, w stosunku do pozostałych regionów, ulokowała ten region na 5. miejscu. Liderem rankingu jest nowo wyodrębniony region warszawski stołeczny, w którym wartość PKB w 2016 r. wyniosła 316 987 mln zł. Region mazowiecki, który do niedawna analizowany był wspólnie z warszawskim stołecznym pod jedną kategorią województwa mazowieckiego, zajął dopiero 8. miejsce w rankingu.

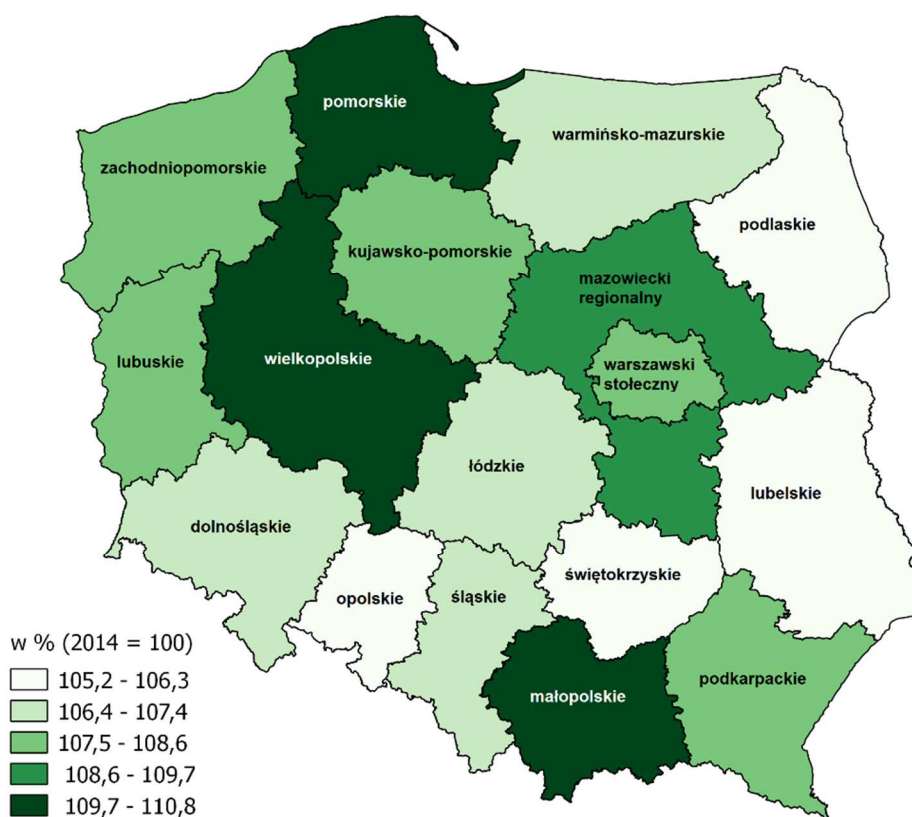
Wykres 2. Produkt krajowy brutto w województwach (ceny bieżące) w latach (2014-2016)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2014-2016 tempo wzrostu PKB ukształtowało się na poziomie 8,2% (w cenach bieżących). W omawianym okresie najszybciej wzrosła jego wartość w regionie pomorskim (o 10,8%) i małopolskim (o 10,5%) a najwolniej w regionach: świętokrzyskim i opolskim (o ok. 5 %). Tempo wzrostu PKB sięgające średniej krajowej lub przewyższające ją, oprócz regionu pomorskiego i małopolskiego, odnotowano także w regionach: wielkopolskim, mazowieckim regionalnym, warszawskim stołecznym oraz kujawsko-pomorskim. W pozostałych regionach tempo wzrostu PKB kształtowało się na poziomie od 5,5% w regionie podlaskim do 7,7% w regionach zachodniopomorskim oraz podkarpackim.

Rysunek 1. Dynamika PKB w cenach bieżących w regionach w latach 2014-2016 (2014 = 100%)

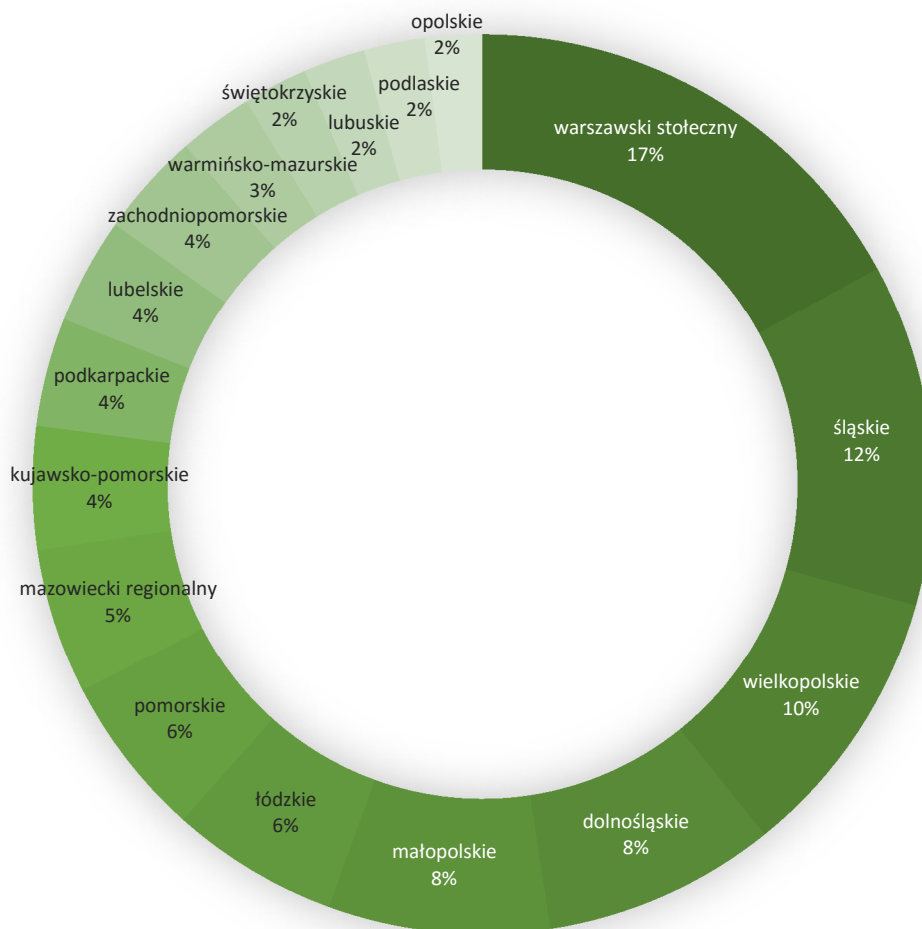

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W analizowanym okresie czasu udziały poszczególnych regionów w generowaniu produktu krajowego brutto były wyraźnie zróżnicowane – w 2016 r. od 2,1% w regionie opolskim do 17,0% w regionie warszawskim stołecznym (podobnie jak w 2014 r.). Wartość PKB wytworzonego w regionie warszawskim stołecznym w 2016 r. była ponad 8-krotnie wyższa, niż w regionie opolskim.

W latach 2014-2016 w grupie regionów z wysokimi udziałami w tworzeniu produktu krajowego brutto, oprócz warszawskiego stołecznego, były województwa: śląskie, wielkopolskie, dolnośląskie oraz małopolskie. W 2016 r. jednostki prowadzące działalność w wymienionych 5 regionach wytworzyły w sumie 55,6% krajowej wartości PKB (w latach 2014 i 2015 – 55,4%). Stała była również grupa regionów, dla których w kolejnych latach omawianego okresu odnotowano niskie udziały w tworzeniu produktu krajowego brutto (mniej, niż 3% każde) – były to województwa: opolskie, lubuskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. W 2016 r. łączny udział tych regionów w generowaniu PKB wyniósł 11,5% (w latach 2014-2015 – 11,6%).

Wykres 3. Udział regionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2016 r.

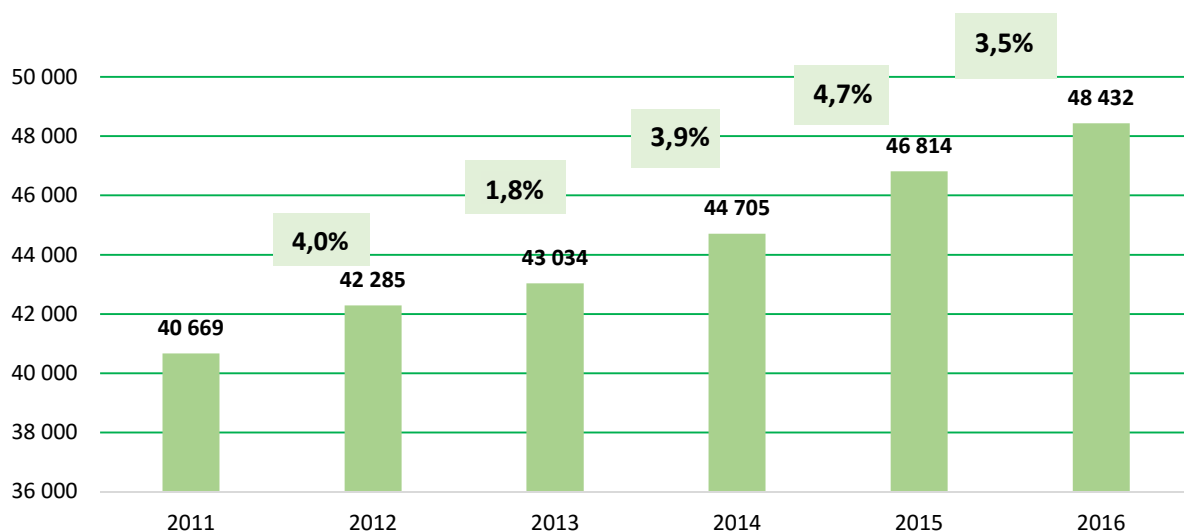

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO W REGIONACH W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA

Przeciętny poziom produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla Polski w 2016 r. wyniósł 48 432 zł (w 2014 r. 44 705 zł, w 2015 r. 46 814 zł). W ujęciu realnym, w porównaniu do poprzednich lat, wartość wskaźnika wzrosła: w stosunku do 2015 r. o 3,1%, natomiast w stosunku do 2014 r. o 7,1%.

Wykres 4. Produkt krajowy brutto w województwach (ceny bieżące) w poszczególnych latach (2011-2016)

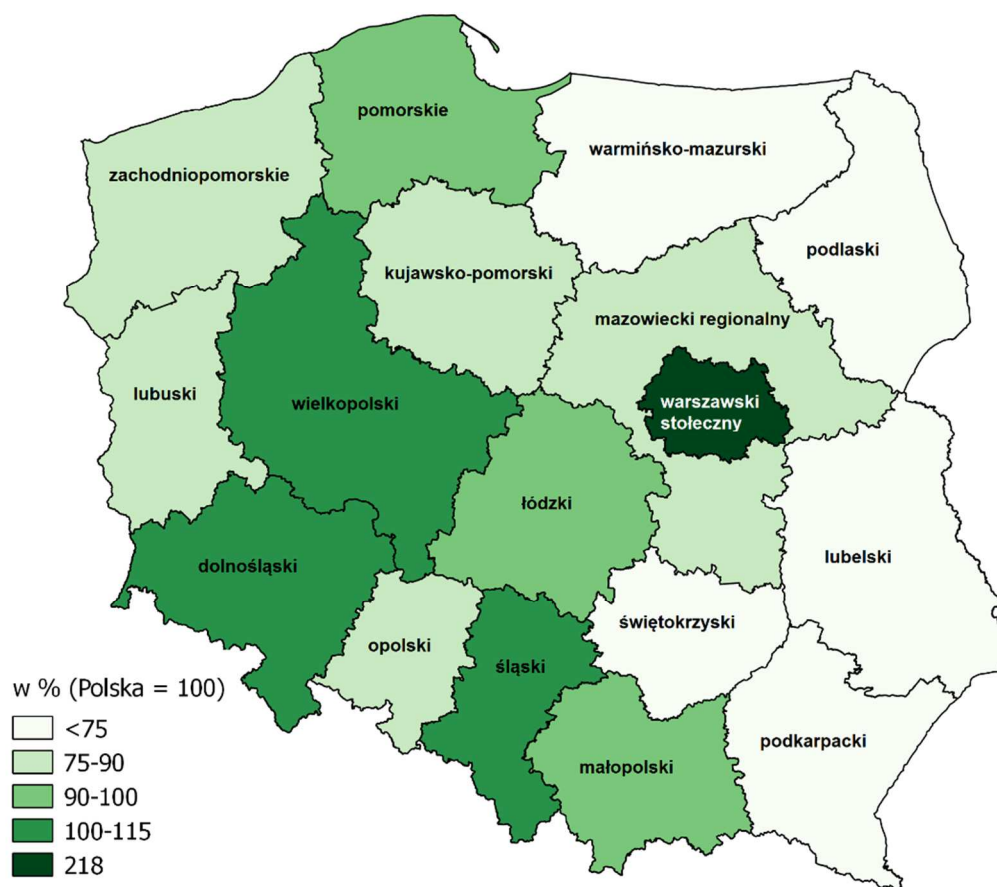
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ujęciu regionalnym w latach 2014-2016 poziom PKB na 1 mieszkańca był znacznie zróżnicowany, co może świadczyć o pewnych nierównościach w Polsce pod względem poziomu rozwoju gospodarczego. Oszacowany wskaźnik dyspersji¹, mierzący poziom zróżnicowania na poziomie regionów, w 2016 r. wyniósł 22,6% (nieco mniej, niż dwa lata wcześniej, w 2014 r. – 22,8%). Najwyższy poziom PKB *per capita* odnotowano w regionie warszawskim stołecznym (105 719 zł), przekraczający przeciętną w kraju ponad 2-rotnie. Kolejne regiony z wysoką wartością wskaźnika, to: dolnośląskie (53 659 zł), wielkopolskie (52 844 zł) oraz śląskie (50 184 zł). Z kolei wartość wskaźnika poniżej przeciętnej ukształtowała się w 8 regionach i wyniosła poziom od 79,6% do 96,9% średniej krajowej. **W województwie małopolskim produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. wyniósł 53 865 zł (7. pozycja w kraju), co jednocześnie wyniosło 90,6% średniej krajowej.** W latach 2014-2016 we wszystkich regionach zanotowano realny wzrost wartości wskaźnika. Najbardziej korzystną zmianę zanotowano dla województwa pomorskiego (o 10,2%), z kolei najmniej

¹ **Wskaźnik dyspersji** – inaczej miara zróżnicowania regionalnego PKB na 1 mieszkańca. Obliczono na podstawie sumy wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla poszczególnych regionów a krajową wartością PKB na 1 mieszkańca, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych regionów, wyrażona w procentach krajowego PKB na 1 mieszkańca.

dla regionu podlaskiego (o 6,0%). W samej Małopolsce dynamika wzrostu PKB *per capita* w analizowanym okresie czasu sięgnęła 10,1%.

Rysunek 2. Produkt Krajowy Brutto *per capita* (ceny bieżące) w regionach w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

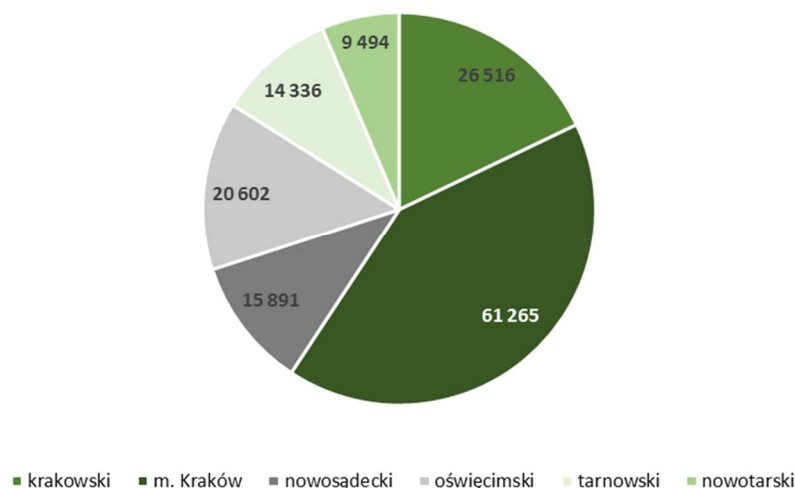
PRODUKT KRAJOWY BRUTTO W PODREGIONACH

Analizując dane w przekroju podregionów, w szczególności uwagę zwraca niekwestionowany lider w tym zakresie – m. st. Warszawa, które w 2016 r. wygenerowało 13,3% polskiego produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość wskaźnika wyniosła 141 941 zł, a więc prawie trzykrotnie więcej, niż średnia krajowa oraz o 34% więcej, niż przeciętnie w regionie warszawskim stołecznym. Drugą lokatę w zakresie udziału w krajowym PKB zajęło miasto Kraków, jednak wynik był znacznie niższy – 3,3% polskiego PKB. W przeliczeniu na 1 mieszkańca miasto uzyskało wynik: 80 353 zł, który znacznie przekracza średnią krajową (o 65,9%). Udziały powyżej 2% odnotowano jeszcze w 8 następujących podregionach: m. Poznań, trójmiejskim, m. Wrocław, katowickim, warszawskim zachodnim, m. Łódź, bydgosko-toruńskim i poznańskim. W latach 2014-2016 najmniej korzystną sytuacją charakteryzowały się podregiony w przypadku, których wartość PKB *per capita* szacowana jest

w granicach 50%-60% średniej krajowej. Wśród nich w 2016 r. znalazły się podregiony: przemyski (podkarpackie), chełmsko-zamojski (lubelskie), nowotarski (małopolskie), krośnieński (podkarpackie), etcki (warmińsko-mazurskie) i biański (lubelskie).

W latach 2014-2016 w województwie małopolskim znaczna część PKB była wytwarzana przez podmioty działające na terenie Krakowa oraz jego okolic (niespełna 60% regionalnego PKB).

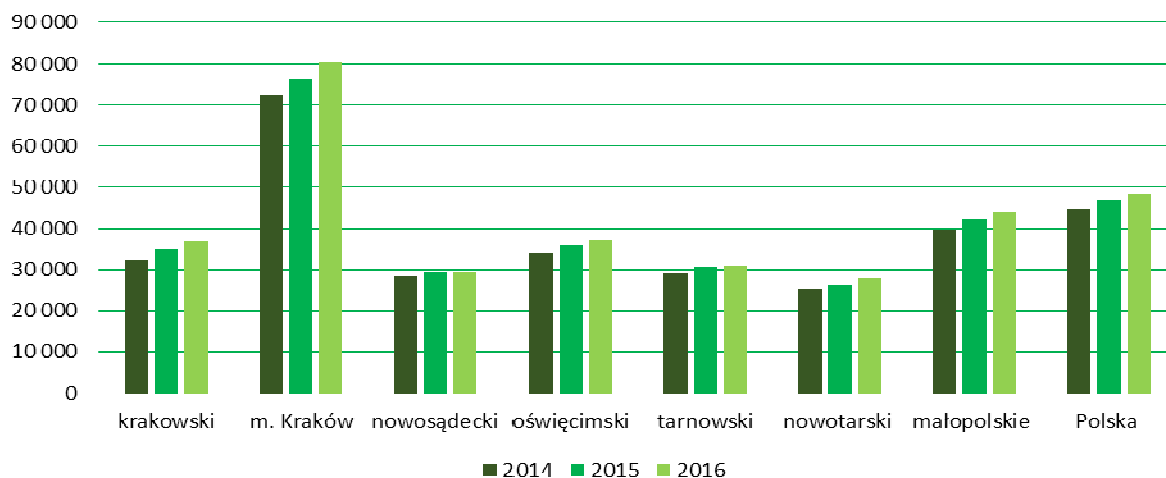
Wykres 5. Produkt krajowy brutto w województwie małopolskim według podregionów w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem poziomu rozwoju gospodarczego Małopolska jest regionem wewnątrznie zróżnicowanym. Obok Krakowa – jednego z liderów Polski – funkcjonują podregiony charakteryzujące się znacznie niższą wartością produktu krajowego brutto. Biorąc pod uwagę wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca, aż trzy małopolskie podregiony (nowotarski, nowosądecki, tarnowski) znalazły się w pierwszej dwudziestce od końca w skali kraju.

Wykres 6. Porównanie PKB *per capita* małopolskich podregionów w latach 2014-2016 (ceny bieżące)

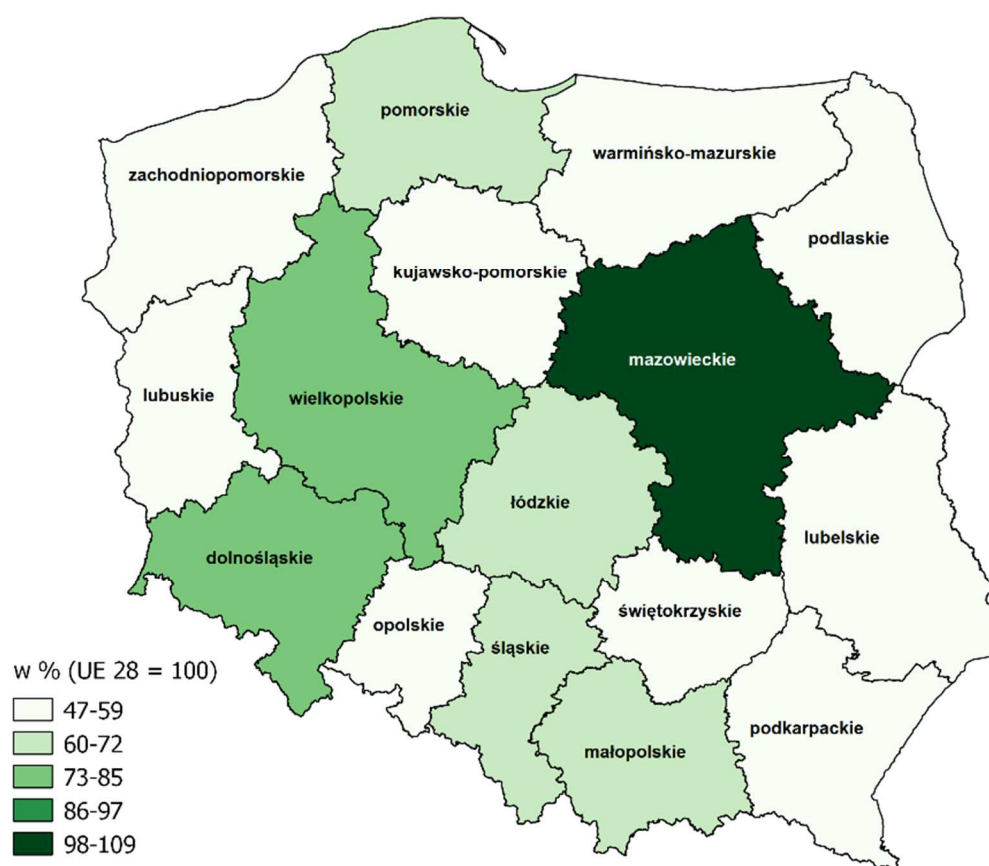

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO WEDŁUG PARYTETU SIŁY NABYWCZEJ

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca, wyrażony we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS²) w poszczególnych regionach NUTS 2 krajów Unii Europejskiej kształtował się w 2016 r. na poziomie od 29% średniej UE 28 (w regionie Severozapaden w Bułgarii) do 611% średniej UE 28 (Inner London-West w Wielkiej Brytanii). Poniżej 75% średniej UE 28 odnotowano w 2016 r. w 79 regionach poziomu NUTS 2 i w tej grupie znalazło się 13 polskich regionów. **Jedynie PKB na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego³ przekroczył przeciętny poziom krajów UE 28, osiągając 109% średniej.** Wśród polskich regionów w pierwszej trójce, za Mazowszem ulokowały się Dolny Śląsk (76% średniej UE 28) i Wielkopolska (75%).

Rysunek 3. PKB per capita (w PPS) w relacji do średniej UE 28 w województwach 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTATU.

W województwie małopolskim wartość wskaźnika wyniosła 62% średniej UE 28 i ulokowała województwo na 7. miejscu. Jest to poziom porównywalny do regionów: Ionia Nisia

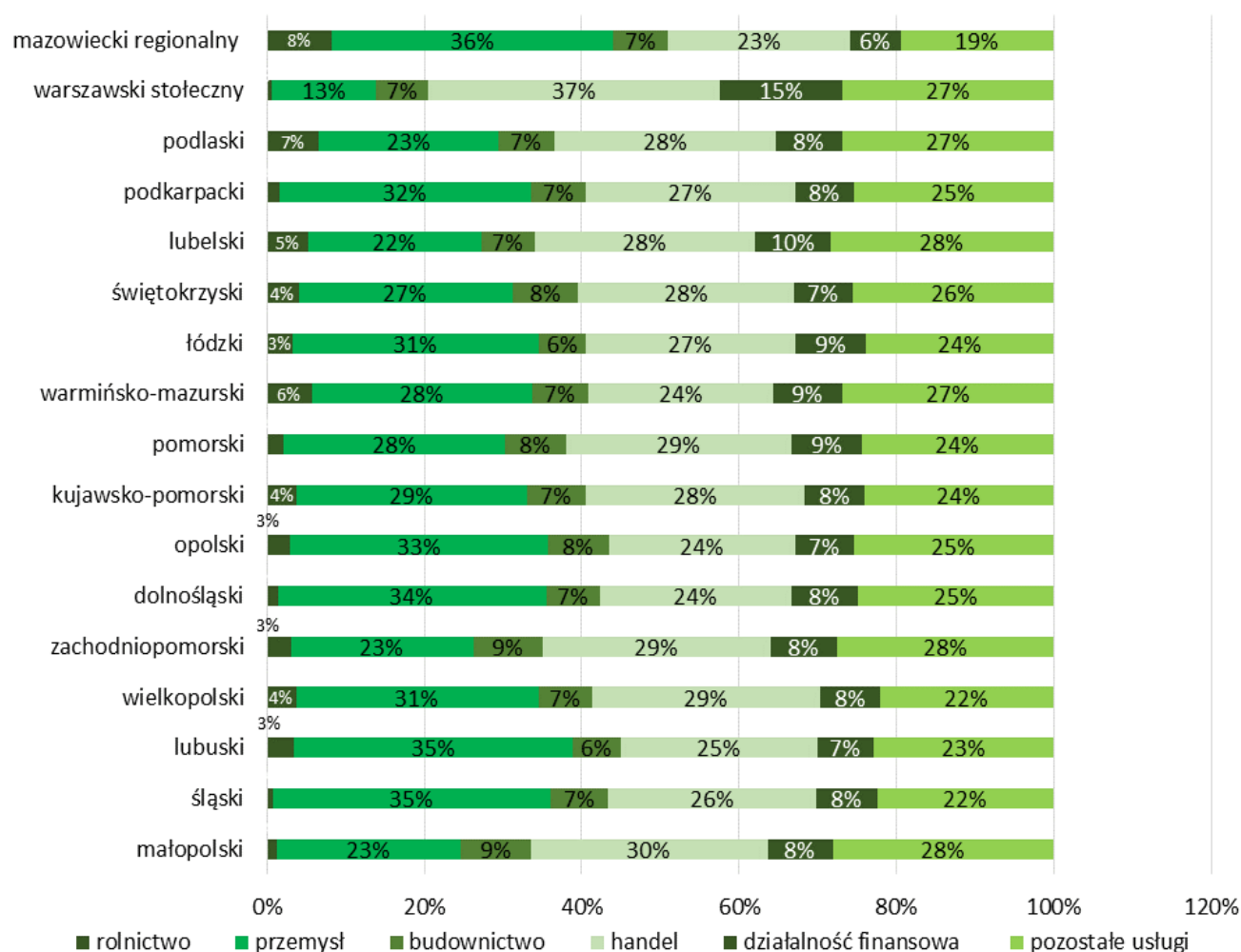
² **Standard siły nabywczej (PPS)** – jest sztuczną jednostką walutową. Teoretycznie, za jeden PPS można kupić tę samą ilość dóbr i usług w danym kraju. Jednakże różnice ocen między państwami oznaczają, że różne ilości krajowych jednostek walutowych są potrzebne do zakupu tych samych towarów i usług w zależności od kraju. PPS uzyskiwane jest przez podzielenie każdego agregatu gospodarczego kraju w walucie krajowej przez jego odpowiednik w parytetach siły nabywczej.

³ Dane zagregowane dla wspólnie dla dwóch regionów (warszawskiego stołecznego oraz mazowieckiego regionalnego).

w Grecji, czy Puglia w południowych Włoszech. Z kolei pięć polskich województw – lubelskie, podkarpackie, podlaskie, warmińsko-mazurskie i świętokrzyskie znalazło się w grupie europejskich regionów o bardzo niskim PKB (poniżej 50% średniej UE 28). Oprócz polskich regionów w tej grupie było również 5 z 6 regionów z Bułgarii, 1 region z Francji, 3 z 8 regionów Rumunii, 4 z 7 regionów Węgier oraz 3 z 13 regionów Grecji.

WARTOŚĆ DODANA BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI

Wykres 7. Struktura wartości dodanej brutto (ceny bieżące) według rodzajów działalności według regionów w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2016 r. 28,7% krajowej wartości dodanej brutto⁴ wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach obejmujących handel, naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację (podobnie jak w 2014 r.). W poszczególnych regionach udział takich przedsiębiorstw w generowaniu wartości dodanej brutto w 2016 r. kształtował się na poziomie od 23,2% w regionie mazowieckim regionalnym do 37,2% w regionie warszawskim stołecznym. W województwie małopolskim podmioty świadczące takie usługi wygenerowały 30,0% wartości dodanej brutto – więcej, niż przeciętnie w Polsce. **Małopolska obok dolnośląskiego, opolskiego, kujawsko-pomorskiego, łódzkiego i podlaskiego jest jednym z 6 regionów w których w latach 2014-2016 udział takich podmiotów w regionalnej wartości dodanej brutto wzrósł.**

Innym sektorem gospodarki, który w każdym z województw ma duży, znaczący udział w wypracowywaniu wartości dodanej brutto to przemysł (w tym przetwórstwo przemysłowe). **W 2016 r. jednostki prowadzące działalność w przemyśle wytworzyły 27,3% krajowej wartości dodanej brutto (w stosunku do 2014 r. wzrost o 0,8 %).** W przekroju regionalnym różnice sięgają od 13,3% w regionie warszawskim stołecznym do 35,7% w regionie mazowieckim regionalnym. W porównaniu do 2014 r. wzrost udziału przemysłu odnotowano w 15 regionach – od o 0,5% w opolskim do o 2,4% w mazowieckim regionalnym i pomorskim. Spadek udziału omawianych jednostek wystąpił w 2 regionach – warszawskim stołecznym i dolnośląskim (odpowiednio o 0,1% i 0,3%). **Małopolski przemysł wygenerował 23,3% regionalnej wartości dodanej brutto (o 0,7% więcej, niż w 2014 r.).**

Jednostki prowadzące działalność w zakresie pozostałych usług (w tym administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne) **wypracowały w sumie 24,8% krajowej wartości dodanej brutto – o 0,1% więcej w porównaniu do 2014 r.** Największy udział pozostałych usług w 2016 r. charakteryzował region lubelski – 28,3%, a najmniejszy region mazowiecki regionalny – 19,4%. W regionie małopolskim udział takich podmiotów to 28,1% i od 2014 r. został on bez zmian. W tym zakresie Małopolska zajmuje 2. lokatę w kraju.

Przedsiębiorstwa reprezentujące sektor działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsługę rynku nieruchomości w 2016 r. wypracowały 9,3% krajowej wartości dodanej brutto (mniej o 0,2%, niż w 2014 r.). Ich udział w poszczególnych regionach kształtował się na poziomie od 6,4% (mazowiecki regionalny) do 15,5% (w warszawskim stołecznym). W tym zakresie tylko dwa regiony przekraczały średnią krajową: wspomniany już warszawski stołeczny oraz lubelski. **W województwie małopolskim w 2016 r. takie jednostki wygenerowały 8,3% regionalnej wartości dodanej brutto.** Jest to wynik porównywalny do co najmniej 7 innych regionów, w których zanotowano w tym zakresie ok. 8,0%-9,0% udziału w WDB.

W latach 2014-2016 we wszystkich regionach nastąpił spadek udziału budownictwa w tworzeniu wartości dodanej brutto. **Pod koniec analizowanego okresu, w 2016 r. udział takich**

⁴ **Wartość dodana brutto (WDB)** – stanowi sumę wartości dodanej brutto wszystkich sektorów instytucjonalnych lub gałęzi działalności gospodarczej. Obliczana jest jako różnica pomiędzy produkcją globalną i zużyciem bezpośrednim (strona produkcji) lub jako suma kosztów związanych z zatrudnieniem, amortyzacji środków trwałych, nadwyżki operacyjnej brutto/dochodu mieszanego brutto oraz pozostałych podatków pomniejszonych o dotacje związane z produkcją (strona dochodowa).

jednostek w poszczególnych regionach oscylował w granicach od 6,0% w województwie łódzkim do 9,0% w województwie małopolskim. Budownictwo jest branżą, w której Małopolska jest liderem, odbiegającym od średniej krajowej (7,2%) w zakresie wkładu w wytwarzanie regionalnej wartości dodanej brutto. Innymi województwami, ponadprzeciętnie się wyróżniającymi są: zachodniopomorskie, świętokrzyskie, pomorskie, opolskie, śląskie oraz kujawsko-pomorskie.

Rolnictwo (razem z leśnictwem, łowiectwem oraz rybactwem) charakteryzuje się najmniejszym wkładem w generowanie krajowej wartości dodanej brutto. **W 2016 r. udział takich jednostek wyniósł 2,6% (o 0,2% mniej, niż w 2014 r.).** Jednocześnie ten sektor gospodarczy charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem pomiędzy poszczególnymi regionami, aż 11 z nich przewyższają średnią krajową w tym zakresie (mazowiecki regionalny, podlaskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie, świętokrzyskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, lubuskie, łódzkie, zachodniopomorskie i opolskie). **Małopolska jest wśród województw, charakteryzujących się stosunkowo niskim udziałem rolnictwa (i branż pokrewnych) w wypracowywaniu wartości dodanej brutto. W 2016 r. udział takich jednostek oszacowano na 1,1% i w stosunku do 2014 r. się obniżył o 0,3%.**

DOCHODY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Nominalne dochody (w cenach bieżących) do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w 2016 r. wyniosły 1 121 369 mln zł. (Małopolska: 93 129 mln zł) i były wyższe w porównaniu z 2014 rokiem o 8,1% (Małopolska: o 8,2%). Realne dochody (po odjęciu inflacji) do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w 2016 r. wzrosły o 6,0% w porównaniu z 2015 rokiem (w 2015 roku o 3,5% w porównaniu z 2014 rokiem).

W przekroju regionalnym realny wzrost dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w porównaniu do 2014 r. odnotowano we wszystkich regionach w Polsce. **W 2016 r. największy udział w sumie dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych w kraju miały regiony: śląski i warszawski stołeczny (odpowiednio: 13,2% i 11,5%).** Łącznie ich udziały wyniosły 24,7%. W grupie regionów o największym takim wkładzie były również województwa: wielkopolskie (9,5%), małopolskie (8,3%) i dolnośląskie (7,9%).

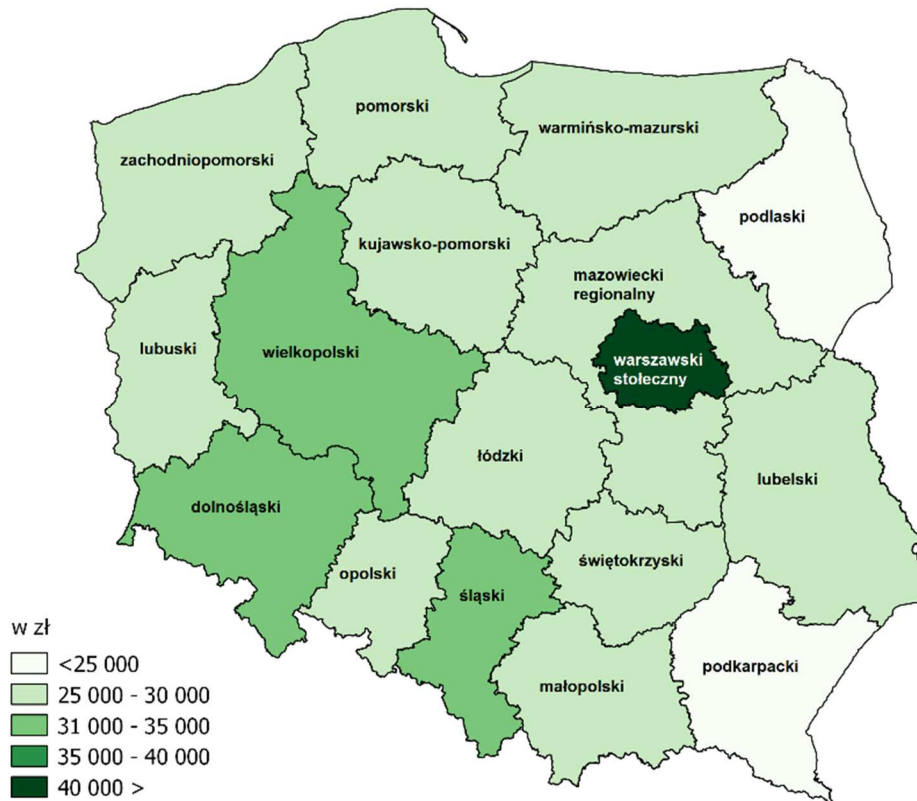
W omawianym okresie stała była również grupa regionów o najniższym udziale w dochodach (poniżej 4,0%). W 2016 r. wśród takich regionów były: opolskie, lubuskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. Ich łączny udział wyniósł 13,4% sumy dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w skali kraju wyniosły 29 182 zł w 2016 r. i w porównaniu do sytuacji w 2015 r. wzrosły o 5,5%, a do sytuacji sprzed dwóch lat wzrosły o 8,3%. W ujęciu realnym w porównaniu do 2015 r. był to wzrost o 6,1% (w 2015 r. o 3,6% wyższe, niż w 2014 r.).

W skali regionów poziom dochodów w sektorze gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca był bardzo różnicowany. W 2016 r. wartości omawianego wskaźnika wahały się pomiędzy 42 831 zł w regionie warszawskim stołecznym (146,8% średniej krajowej), a 23 189 zł

w województwie podkarpackim (79,5% średniej krajowej). W Małopolsce takie dochody wyniosły 27 583 zł i pod tym względem region zajął 8. lokatę w odniesieniu do pozostałych województw, osiągając 94,5% wartości średniej krajowej.

Rysunek 4. Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w regionach w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.